

Sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta (HE 260/2018 vp): Asia on saapunut sivistysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitussihteeri Katri Kurppa, opetus- ja kulttuuriministeriö
- ylijohtaja Mika Tammilehto, opetus- ja kulttuuriministeriö
- erityisasiantuntija Tomi Kytölä, opetus- ja kulttuuriministeriö
- hallitusneuvos Saara Luukkonen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- ylitarkastaja Anne Tamminen-Dahlman, tietosuojavaltuutetun toimisto
- suunnittelija Paula Borkowski, Opetushallitus
- projektipäällikkö Joonas Mäkinen, Opetushallitus
- rehtori Annele Ranta, Stadin ammatti- ja aikuisopisto
- apulaisrehtori Annukka Sorjonen, Stadin ammatti- ja aikuisopisto
- lakimies Minna Antila, Suomen Kuntaliitto
- asiantuntija Satu Ågren, Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry
- asiantuntija Samuli Maxenius, Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry
- pääsihteeri Juuso Luomala, Suomen Opiskelija-Allianssi - OSKU ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- valtiovarainministeriö
- Ammattikorkeakoulujen Rehtorineuvosto Arene ry
- Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
- Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry
- Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry
- Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry

Valiokunnan mietintö SiVM 19/2018 vp

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia sekä ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia.

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia muutettaisiin siten, että ammatillisen koulutuksen valtakunnallista tietovarantoa laajennettaisiin opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kuuluvilla tiedoilla sekä tiedoilla muusta ammatillisesta koulutuksesta. Lisäksi lakia muutettaisiin niiltä osin, kuin se on tarpeellista lain harmonisoimiseksi Euroopan unionin tietosuoja-asetuksen kanssa.

Ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin lisättäisiin tiedonsaantioikeus henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta. Oikeus saada tieto olisi koulutuksen järjestäjällä sekä työpaikalla järjestettävän koulutuksen vastuullisella työpaikkaohjaajalla ja osaamisen arvioijana toimivalla työelämän edustajalla.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2019.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Valiokunta pitää tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena hallituksen esityksen muutosehdotuksia laajentaa ammatillisen koulutuksen tietovarantoa sekä harmonisoida valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettu laki (884/2017) tietosuoja-asetuksen kanssa. Muutokset, esimerkiksi digitalisaation hyödyntämismahdollisuuksien tehostaminen, edistävät ammatillisen koulutuksen henkilökohtaistamisen täytöntöönpanoa koulutuksen järjestäjien toimintaa tukien ja yhdenmukaistaen. Esityksellä parannetaan henkilön mahdollisuuksia nähdä ja hallita omia koulutukseen liittyviä tietojaan sekä opintojen aikana että tilanteissa, joissa hän ei ole kenenkään koulutuksen järjestäjän opiskelijana.

Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Opiskelijan henkilökohtaista osaamista koskevan tiedon tallentaminen valtakunnalliseen tietovarantoon

Ammatillisen koulutuksen reformin myötä yksilöllistettiin ja joustavoitettiin opiskelijan opintopolkua. Koulutuksen järjestäjän tulee laatia jokaiselle opiskelijalle henkilökohtaisen osaamisen suunnitelma (HOKS), jossa tunnustetaan opiskelijan aiempi osaaminen ja suunnitellaan, millaista osaamista opiskelija tarvitsee sekä miten sitä hankitaan eri oppimisympäristöissä. Samalla suunnitellaan tarvittavat ohjaus- ja tukitoimet.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että ammatillisen koulutuksen tietovarantoon siirretään osa niistä tiedoista, jotka koulutuksen järjestäjän on lainsäädännön mukaan kirjattava opiskelijan

Valiokunnan mietintö SiVM 19/2018 vp

henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan (HOKS). Tietovarantoon siirrettävät tiedot muodostavat niin sanotut eHOKS-tiedot. Esityksen mukaan eHOKS-tiedot sisältävät myös tiedon ohjauksen ja tuen tarpeesta, erityisen tuen tarpeesta sekä osaamisen arvioinnin mukauttamisesta ja yksilöllisestä osaamisen arvioinnista. Valiokunta ehdottaa esitystä muutettavan siten, että tietovarantoon ei siirretä tietoa opiskelijan erityisen tuen tarpeesta, vaan tieto tarpeesta pyytää lisätietoa opiskelijan koulutuksen järjestäjältä. Valiokunta korostaa, että lisätiedot tulee olla niiden saamiseen oikeutetulle helposti saatavissa ja että tietovarannosta tulee selkeästi ilmetä tietojen antajataho. Palvelun käyttäjiä ovat koulutuksen järjestäjät, opiskelijat ja työpaikan toimijat. Valiokunta toteaa, että hallituksen esityksen mukaiset toimet eHOKS:n käyttöönoton edistämiseksi ovat tarpeelliset. Valiokunta on aikaisemmassa lausunnossaan (SiVL 10/2018 vp) kiirehtinyt eHOKS:n valmiiksi saattamista, jotta koulutuksen järjestäjille saadaan aikaan yhtenäiset ja toimivat järjestelmät HOKS-prosessiin. Tällä turvataan osaltaan sitä, että jokaisen opiskelijan HOKS laaditaan ja päivitetään lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Esityksen mukaan HOKS laaditaan ja siihen liittyvä tieto tuotetaan edelleen koulutuksen järjestäjien omissa opintohallintojärjestelmissä, joista valtakunnallisella tasolla tarvittavat tiedot siirtyvät tietovarantoon automaattisesti teknisen rajapinnan avulla. Digitaaliseen eHOKS-palveluun siirtyy vain laissa säädetty tietosisältö, joka on rajattu ja suppeampi kuin koulutuksen järjestäjän järjestelmissä oleva HOKS-tietosisältö. Valtakunnallisessa tietovarannossa olevat eHOKS-tiedot ovat opiskelijan, koulutuksen järjestäjän, vastuullisen työpaikkaohjaajan ja osaamista arvioivan työelämän edustajan saatavilla. Tämä helpottaa tarvittavien tietojen käyttöä esimerkiksi koulutus- tai oppisopimuspaikkaa haettaessa tai vaihdettaessa. Työpaikalla osaamista hankkivien opiskelijoiden tiedot ovat helposti ja yhdenmukaisesti saatavilla eHOKS-palvelusta esimerkiksi opiskelijan näytön arvioimisen tarpeisiin. Uudistuksella kevennetään myös koulutuksen järjestäjän HOKS-prosessin työmäärää, kun tarvittavia tietoja on saatavissa suoraan eHOKS-palvelusta.

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain mukaisten tietojärjestelmien yhtenä käyttötarkoituksena on käsitellä ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden henkilötietoja, missä tulee ottaa huomioon yhtäältä tietosuojasetuksesta tulevat vaatimukset ja myös henkilötietojen käsittelyn sääntelyn yhdenmukaisuus koulutusta koskevassa lainsäädännössä. Näistä johtuen valiokunta ehdottaa täsmennyksiä lakiehdotusten eräisiin säännöksiin yksityiskohtaisista perusteluista tarkemmin ilmenevällä tavalla.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. lakiehdotus

9 §. Ammatillista koulutusta koskevat tiedot. Lakiehdotuksen mukaan valtakunnalliseen tietovarantoon talletetaan muiden muassa osa opiskelijoiden henkilökohtaisista osaamisen kehittämissuunnitelman tiedoista, esimerkiksi tieto opiskelijan ohjauksen ja tuen tarpeesta sekä erityisen tuen oikeudesta (säännöksen 3 momentti, 8 ja 9 kohdat). Erityisen tuen myöntämisen perusteena voi olla oppimisvaikeus, vamma, sairaus tai muu syy. Em. tieto ehdotetaan talletettavan kyllä tai ei -muodossa.

Valiokunnan mietintö SiVM 19/2018 vp

Esityksen perustelujen mukaan tieto erityisen tuen saamisesta ei ole viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, julkisuuslaki) mukainen salassa pidettävä tieto, mutta valiokunnan saaman selvityksen mukaan vakiintunut tulkintakäytäntö on, että nimenomainen tieto siitä, että oppilas saa erityistä tukea, on salassa pidettävä. Valiokunta ehdottaa, että säännöstä muutetaan siten, että tietovarantoon ei tallenneta sisällöllistä tietoa siitä, tarvitseeko opiskelija ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 48 §:ssä tarkoitettua ohjausta tai tukea vai ei taikka onko opiskelijalla oikeus ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitettuun erityiseen tukeen, vaan ainoastaan merkintä siitä, että opiskelijan koulutuksen toteuttamisen kannalta on saatavilla lisätietoa tarkentamatta lisätiedon sisältöä. Merkintä saatavilla olevasta lisätiedosta on tarpeen esimerkiksi työpaikalla järjestettävän koulutuksen asianmukaiseksi järjestämiseksi sekä siirtymien sujuvoittamiseksi niissä tilanteissa, joissa opiskelija siirtyy koulutuksen järjestäjältä toiselle.

Muutoksen toteuttamiseksi valiokunta ehdottaa, että 2 momentin 8 ja 9 kohdat poistetaan ja korvataan uudella 8 kohdalla, minkä vuoksi kohdat 10—14 muutetaan numeroinniltaan kohdiksi 9—13.

Valiokunta ehdottaa, että pykälään lisätään uusi 5 momentti, jossa säädetään, että tietovarantoon tallennetaan myös tieto opiskelijan antamasta suostumuksesta henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaansa koskevien tietojen luovuttamisesta. Suostumuksen tallentaminen edistää opiskelijan mahdollisuutta hyödyntää palveluun tallennettavia tietoja tietoturvaisella tavalla tilanteissa, joissa hän haluaa hyödyntää omia saatavilla olevia tietojaan henkilökohtaisiin tarkoituksiinsa, esimerkiksi oppisopimus- tai koulutussopimustyöpaikan haun yhteydessä. Tämä muutostarve liittyy esityksen toisen lakiehdotuksen 109 §:n muutosehdotukseen, miltä osin valiokunta viittaa sitä koskeviin jäljempänä oleviin yksityiskohtaisiin perusteluihin.

10 §. Tietojen luovuttaminen tietovarannosta. Valiokunta ehdottaa, että hallituksen esityksen toisen lakiehdotuksen 109 §:n muutostarpeesta johtuen pykälään lisätään uusi 5 kohta, jossa säädetään, että tietovarannosta voidaan luovuttaa tietoja sille, jolla henkilön ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 109 a §:n 4 momentissa tarkoitettua suostumuksen perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja. Suostumukseen perustuvasta luovuttamisesta on tarpeen säätää ns. eHOKS-tietojen osalta. Voimassa olevassa laissa säädetään suostumukseen perustuvasta luovuttamisesta vain ns. Koski-luovutuspalvelusta, josta eHOKS-tietojen ei ole tarkoitus siirtyä. Muutosehdotus on tarpeen, jotta säännökset eri järjestelmistä tapahtuvista tietojen luovuttamisista ovat yhdenmukaiset.

19 §. Opiskelijavalintarekisterin tietosisältö. Valiokunta ehdottaa, että säännöksen 1 momentin 5 kohtaa muutetaan siten, että henkilötietojen käsittely suoramarkkinointia varten edellyttää rekisteröidyn antaman kiellon sijasta suostumusta, jotta sääntely vastaa julkisuuslain (16 §, 3 mom.) mukaista lähtökohtaa, joka on viranomaistoiminnassa yleisesti noudatettu linja.

21 §. Tietojen luovuttaminen opiskelijavalintarekisteristä. Valiokunta ehdottaa, että 1 momentin 1 kohdan viittaus kahden tai useamman yliopiston yhteisistä rekistereistä muutetaan muotoon kahden tai useamman korkeakoulun yhteisistä rekistereistä, jotta myös ammattikorkeakoulut voivat hyödyntää tietoja esimerkiksi mahdollisia yhteisiä valintakokeita varten.

Valiokunnan mietintö SiVM 19/2018 vp

Valiokunta ehdottaa, että 1 momentin ensimmäisen virkkeen virheellinen viittaus pykälän 3 momenttiin muutetaan viittaukseksi 5 momenttiin.

28 §. Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun tarkoitus ja luovutettavat tiedot. Valiokunta ehdottaa, että pykälän 2 momentin viittaussäännöstä 9 §:ään muutetaan siten, että se kattaa viittauksen myös valiokunnan ehdottamaan uuteen 5 momenttiin.

29 §. Tietojen luovuttaminen palvelun avulla. Valiokunta ehdottaa, että 5 momenttiin sanan rajapinnan eteen lisätään sana teknisen.

Siirtymäsäännös. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta ehdottaa, että lakiehdotukseen lisätään siirtymäsäännös, jonka mukaan koulutuksen järjestäjän tulee tallentaa tietovarantoon lain 9 §:n 2—5 momentissa tarkoitetut tiedot viimeistään 1 päivänä heinäkuuta 2019. Tämä mahdollistaa sen, että koulutuksen järjestäjille jää lain voimaan tulosta kaksi kuukautta aikaa em. tietojen tietovarantoon tallentamiseen.

2. lakiehdotus

109 §. Tietojensaantioikeus opiskelijaa koskevista asioista. Valiokunta ehdottaa, että esityksen 109 §:ään ehdotettujen uusien momenttien lisäämisen sijasta säädetään kokonaan uusi 109 a § säännöksen selkeyden ja ymmärrettävyyden parantamiseksi etenkin, kun valiokunta ehdottaa säännökseen lisättäväksi kaksi uutta momenttia. Muutosehdotuksesta johtuen hallituksen esityksessä ehdotetun 109 §:n 6—8 momentit ehdotetaan siirrettävän 109 a §:n 1—3 momenteiksi. Ehdotetusta muutoksesta johtuen valiokunta ehdottaa lain nimikkeen muuttamista.

Valiokunnan saaman selvityksen perusteella valiokunta ehdottaa, että pykälään lisätään uusi 4 momentti, jossa säädetään, että henkilö, jonka osaamisen kehittämissuunnitelmaa (HOKS) koskevia tietoja on tallennettu tietovarantoon, voi antaa yksilöidyn suostumuksensa tietovarannossa olevan tiedon luovuttamiseen viranomaiselle tai muulle taholle sekä peruuttaa antamansa suostumuksen. Tieto yksilön suostumuksesta tallennetaan 1 momentissa tarkoitettuun tietovarantoon. Tietoja luovutetaan henkilön antaman suostumuksen perusteella teknisen rajapinnan avulla tai muussa sähköisessä muodossa.

Valiokunta ehdottaa, että pykälään lisätään 5 momentti, jossa täsmennetään tahot, jotka vastaavat tietojen luovutuksesta eHOKS-palvelusta. Tietojen luovutuksesta vastaa opiskeluoikeuden voimassaolon aikana HOKS:n laatinut koulutuksen järjestäjä ja opiskeluoikeuden päätyttyä Opetushallitus.

Lisäksi valiokunta ehdottaa, että sääntelyn täsmällisyyden vuoksi pykälän 1—4 momentteihin sanan rajapinnan eteen lisätään sana teknisen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sivistysvaliokunnan päätösehdotus:

Valiokunnan mietintö SiVM 19/2018 vp

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 260/2018 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. (*Valiokunnan muutosehdotukset*)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 1, 3 ja 5 §, 6 §:n 1 momentti, 8 §:n 2 momentti, 9 §, 10 §:n 1 momentti, 11 §:n 2 momentti, 13, 18—21, 23 ja 24 §, 26 §:n 1 ja 2 momentti, 28 §:n 2 momentti ja 29 §:n 4 ja 5 momentti seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus

Lain tarkoituksena on:

- 1) mahdollistaa henkilön opinto- ja tutkintotietojen tietoturvallinen ja keskitetty sähköinen kokoaminen, käsittely ja luovuttaminen hänen itsensä ja tietoja tarvitsevien viranomaisten käytettäväksi;
- 2) turvata opinto- ja tutkintotietojen yhdenmukaisuus ja luotettavuus sekä tehostaa hallinnon toimintaa;
- 3) edistää koulutukseen hakeutumista, aiemmin opitun tunnistamista ja tunnustamista sekä elinikäistä oppimista.

3 §

Oppijanumero ja oppijanumerorekisteri

Oppijanumero on henkilölle annettava pysyvä tunnus, jota käytetään henkilön yksilöintiin tallennettaessa, käsiteltäessä ja luovutettaessa tässä laissa tai varhaiskasvatuslaissa (540/2018) tarkoitetussa tietovarannossa tarkoitettuja tietoja. Opetuksen, koulutuksen tai varhaiskasvatuksen järjestäjä, varhaiskasvatuksen palveluntuottaja ja korkeakoulu voi käyttää oppijanumeroa myös henkilön yksilöintiin varhaiskasvatuslaissa, perusopetuslaissa, lukiolaissa, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, ammattikorkeakoululaissa tai yliopistolaissa tarkoitettuja tehtäviä toteuttaessaan.

Valiokunnan mietintö SiVM 19/2018 vp

Tallennettaessa henkilöstä ensimmäistä kertaa tässä laissa tai varhaiskasvatuslaissa tarkoitettuja tietoja tiedon tallentajan tulee kysyä Opetushallitukselta henkilön oppijanumero. Jos henkilöllä ei ole oppijanumeroa, tulee Opetushallituksen luoda oppijanumero. Opetushallitus antaa oppijanumeron tiedoksi tiedon tallentajalle.

Oppijanumeroista muodostuu oppijanumerorekisteri. Oppijanumerorekisteriin tallennetaan lisäksi henkilön nimi sekä henkilötunnus tai muita yksilöimiseksi välttämättömiä tietoja. Oppijanumerorekisterin rekisterinpitäjä on Opetushallitus. Oppijanumero voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla. Oppijanumerorekisteriin tallennettavat tiedot säilytetään pysyvästi.

5 §

Tietovarannon yhteisrekisteripitäjät ja vastuiden jako

Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä ovat koulutuksen ja opetuksen järjestäjät sekä Opetushallitus. Opetushallitus vastaa tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät vastaavat tallentamiensa tietojen luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EU kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettua täsmällisyydestä sekä 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetushallitus vastaa muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista.

Jos opetuksen tai koulutuksen järjestäjän toiminta lakkaa eivätkä kyseisen rekisterinpitäjän tehtävät siirry toiselle oikeushenkilölle, kyseisten tietovarantoon tallennettujen tietojen osalta rekisterinpitäjänä toimii Opetushallitus.

6 §

Tietojen tallentaminen tietovarantoon

Koulutuksen ja opetuksen järjestäjällä on velvollisuus tallentaa tietovarantoon 7—9 §:ssä tarkoitettut tiedot.

8 §

Lukiokoulutusta koskevat tiedot

Koulutuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon myös tieto lukiolain 36 §:n 2 momentissa tarkoitettujen kokeiden suorittamisesta ja opiskelijan arvioinnista.

Valiokunnan mietintö SiVM 19/2018 vp

9 §

Ammatillista koulutusta koskevat tiedot

Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun koulutuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon seuraavat tiedot ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisessa koulutuksessa olevista opiskelijoistaan:

- 1) suoritettava tutkinto, tutkinnon osa tai osat taikka koulutus, mukaan lukien ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettu muu ammatillinen koulutus;
- 2) tutkinnon suorittamisen tai koulutuksen aloittaminen, väliaikainen keskeytyminen ja päättyminen;
- 3) suoritettavat tutkinnon ja koulutuksen osat ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueet sekä niiden laajuus, osaamisen arviointi sekä suoritettu tutkinto tai koulutus;
- 4) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 b §:ssä tarkoitettujen opiskelijavuosien laskennassa tarvittavat tiedot sekä mainitussa laissa tarkoitetun perus- ja suoritusrahoituksen painotusperusteena käytettävät tiedot.

Lisäksi koulutuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon seuraavat tiedot opiskelijoidensa henkilökohtaisista osaamisen kehittämissuunnitelmista:

- 1) henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman hyväksymis- ja päivitysajankohdat;
- 2) suoritettava tutkinto tai valmentava koulutus taikka ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettu muu ammatillinen koulutus, noudatettavat tutkinnon tai koulutuksen perusteet, mahdollinen suoritettava osaamisala sekä suoritettavat tutkinnon tai koulutuksen osat;
- 3) tiedot niistä tutkinnon osista, yhteisten tutkinnon osien osa-alueista tai muista toimivaltaisen viranomaisen arvioimista ja todentamista opinnoista, jotka koulutuksen järjestäjä on sisällyttänyt osaksi opiskelijan tutkintoa osaamisen tunnustamisen perusteella;
- 4) tiedot niistä tutkinnon osista, yhteisten tutkinnon osien osa-alueista tai muista toimivaltaisen viranomaisen arvioimista ja todentamista opinnoista, jotka koulutuksen järjestäjä on toimitanut nimeämilleen osaamisen arvioijille osaamisen tunnustamista varten;
- 5) muu kuin 2 tai 3 kohtaan sisältyvä opiskelijan aiemmin hankkima ja osoittama osaaminen, joka liittyy suoritettavaan tutkintoon tai valmentavaan koulutukseen;
- 6) mahdollinen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 66 §:n mukainen ammattitaitovaihtimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen;
- 7) tutkintokoulutuksen ja muun tarvittavan ammattitaidon hankkimisen tarve;
- 8) merkintä koulutuksen toteuttamisen kannalta olennaisen seikan olemassaolosta;
- 9) tieto siitä, onko opiskelijalla oikeus erityiseen tukeen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:n perusteella;
- 9) opiskelijalle tarvittaessa järjestettävät ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 63 §:ssä tarkoitetut opiskeluvaihtimuksia tukevat opinnot;
- 10) näyttöjen ajankohdat ja sisällöt, näyttöympäristöt sekä näytön järjestäjä, jos se on joku muu koulutuksen järjestäjä;
- 11) vastaavat tiedot muusta osaamisen osoittamisesta sekä erityistä tukea saavan opiskelijan osalta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:n 2 momentin mukainen osaamisen arvioinnin mukauttaminen ja yksilöllinen osaamisen arviointi;
- 12) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 54 §:ssä tarkoitetut osaamisen arvioijat; sekä
- 13) opiskelijalle laadittavaan urasuunnitelmaan sisältyvä päämäärä.

Valiokunnan mietintö SiVM 19/2018 vp

Jos opiskelija osallistuu tutkintokoulutukseen tai muuhun tarvittavan osaamisen hankkimiseen, tallennetaan 2 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi tutkintokoulutuksen tai muun tarvittavan osaamisen hankkimisen tavoitteet, sisällöt, opetus ja muut osaamisen hankkimisen tavat ja ajoittuminen.

Jos opiskelijan osaamisen hankkiminen järjestetään työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä oppisopimuskoulutuksena tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena, tallennetaan lisäksi:

- 1) opiskelijan vastuullinen työpaikkaohjaaja ja koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja tai perustellusta syystä muu koulutuksen järjestäjän edustaja;
- 2) työpaikkaohjaajan ja opettajan tai muun koulutuksen järjestäjän edustajan lisäksi oppisopimuskoulutusta hankkineen koulutuksen järjestäjän edustaja, jos tutkinto on järjestetty ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettuna oppisopimuskoulutuksen perusteella;
- 3) keskeiset työtehtävät työpaikalla tutkinnon perusteiden ja henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisen osaamisen hankkimiseksi;
- 4) koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa työpaikalla järjestettävän osaamisen hankkimisen ajoittuminen;
- 5) oppisopimuskoulutuksessa osaamisen hankkimisen ajoittuminen koulutuksen järjestäjän osoittamissa muissa oppimisympäristöissä tapahtuvan osaamisen hankkimisen sekä työpaikalla järjestettävän osaamisen hankkimisen osalta.

Jos opiskelija on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 109 a §:n 4 momentin nojalla antanut suostumuksensa henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaansa koskevien tietojen luovuttamiseen, tieto suostumuksesta tallennetaan tietovarantoon.

10 §

Tietojen luovuttaminen tietovarannosta

Tietovarannosta tietoja voidaan luovuttaa:

- 1) viranomaiselle, jolla lain säännöksen tai laissa säädetyn tehtävänsä perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja opetuksen tai koulutuksen järjestäjältä, salassa pidettäviä tietoja kuitenkin vain, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen laissa erikseen nimenomaisesti säädetään;
- 2) Työllisyysrahastolle siltä osin kuin sillä on lain säännöksen perusteella oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja;
- 3) ammatillisen koulutuksen opiskelijan vastuulliselle työpaikkaohjaajalle tai osaamisen arvioijalle, siltä osin kuin tällä on lain säännöksen perusteella oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja;
- 4) sille, jolla henkilön 29 §:n 5 momentissa tarkoitettuna suostumuksen perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja;
- 5) sille, jolla henkilön ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 109 a §:n 4 momentissa tarkoitettuna suostumuksen perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja.

Valiokunnan mietintö SiVM 19/2018 vp

11 §

Tietovarannon tietojen säilytysaika

Opintojen väliaikaista keskeytymistä koskevat, henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kuuluvat sekä opetuksen ja koulutuksen rahoituksen myöntämistä varten tallennetut tiedot säilytetään kuitenkin ainoastaan viisi vuotta opintojen päättymisestä tai tutkinnon suorittamisesta.

13 §

Ylioppilastutkintorekisterin rekisterinpitäjä

Ylioppilastutkintorekisterin rekisterinpitäjä on ylioppilastutkintolautakunta.

18 §

Opiskelijavalintarekisterin yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako

Opiskelijavalintarekisterin yhteisrekisterinpitäjiä ovat Opetushallitus sekä yliopistot ja ammattikorkeakoulut 17 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta ja ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen lisäopetuksen järjestäjät 17 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta.

Opetushallitus vastaa opiskelijavalintarekisterin tietojen kokoamisesta ja hakujärjestelmien valtakunnallisesta toteutuksesta sekä koulutukseen hakemiseen ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvästä yleisestä tiedottamisesta, ohjauksesta ja neuvonnasta. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät sekä korkeakoulut vastaavat tallentamiensa tietojen yleisen tietosuojasetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetusta täsmällisyydestä ja 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetushallitus vastaa muista yleisessä tietosuojasetuksessa rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista.

19 §

Opiskelijavalintarekisterin tietosisältö

Opiskelijavalintarekisteriin voidaan tallentaa:

- 1) hakijan nimi, oppijanumero ja henkilötunnus tai muu vastaava yksilöivä tunnistetieto, kansalaisuus, sukupuoli, äidinkieli ja tarpeelliset yhteystiedot;
- 2) hakijan aikaisempaa koulutusta ja suoritettuja tutkintoja koskevat tiedot;
- 3) koulutukseen hakemista ja valinnan perusteita koskevat tiedot kunkin hakijan osalta;
- 4) valinnan tulosta, opiskelupaikan vastaanottamista ja oppilaitokseen ilmoittautumista koskevat tiedot; sekä
- 5) hakijan **suostumus** henkilötietojen käsittelyyn koulutusta koskevaa suoramarkkinointia varten.

Valiokunnan mietintö SiVM 19/2018 vp

Opiskelijavalintarekisteriin voidaan tallentaa 1 momentissa lueteltujen tietojen lisäksi tiedot työkokemuksesta ja harrastustoiminnasta. Nämä tiedot pyydetään ilmoittamaan ja ne tallennetaan vain silloin, kun ne ovat tarpeellisia opiskelijoiden valinnassa.

Lisäksi opiskelijavalintarekisteriin voidaan tallentaa hakijan ilmoituksen mukaisena sellainen hakijan terveydentilaa tai toimintakykyä koskeva tieto, joka tulee huomioida valinnan järjestämisessä. Kun hakija on hakenut ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:ssä, ammattikorkeakoululain 33 §:ssä tai yliopistolain 43 a §:ssä tarkoitettuun koulutukseen, opiskelijavalintarekisteriin voidaan tallentaa hakijan ilmoituksen mukaisena ammatinvalintaan vaikuttava tieto siitä, onko hakijalla terveydellisiä seikkoja, jotka tulee huomioida opiskelijavalinnassa.

Kun hakija on hakenut ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen, ammattikorkeakoululain 33 §:ssä tai yliopistolain 43 a §:ssä tarkoitettuun koulutukseen, opiskelijavalintarekisteriin voidaan tallentaa tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä. Kun opiskelija on hakenut ammattikorkeakoululain 33 §:ssä tai yliopistolain 43 a §:ssä tarkoitettuun koulutukseen siirto-opiskelijana, korkeakoulujen hakurekisteriin voidaan tallentaa tieto vireillä olevasta ammattikorkeakoululain 33 §:ssä ja yliopistolain 43 a §:ssä tarkoitettuun opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta.

Kuhunkin 17 §:n 2 momentissa mainittuun osarekisteriin voidaan tallentaa 1—4 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi myös muita osarekisterin käyttötarkoituksen kannalta välttämättömiä tietoja, joilla on merkitystä arvioitaessa hakijoiden soveltuvuutta 17 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen tai ammattiin taikka valittaessa hakijoita koulutuspoliittisten tai yksilöllisten koulutusarpeiden perusteella.

20 §

Opiskelijavalintarekisterin tietolähteet

Opiskelijavalintarekisterin yhteisrekisterinpitäjällä on oikeus koulutukseen hakevan henkilön ilmoittamien tietojen lisäksi salassapitosäännösten estämättä saada 19 §:n 1 ja 5 momentissa tarkoitettuja tietoja ylioppilastutkintorekisteristä, Väestörekisterikeskukselta, työ- ja elinkeinoveranomaisilta, perus- ja lisäopetuksen järjestäjiltä, yliopistoilta, ammattikorkeakouluilta, ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjiltä sekä kahden tai useamman korkeakoulun yhteisistä rekistereistä, jotka on muodostettu opiskelijoiden valintaa varten.

21 §

Tietojen luovuttaminen opiskelijavalintarekisteristä

Opiskelijavalintarekisteristä saa luovuttaa 19 §:n 1 ja 5 momentissa tarkoitettuja tietoja salassapitosäännösten estämättä siinä määrin kuin 1 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi 5 momentissa tarkoitettujen tietojen luovuttaminen on välttämättömiä vastaanottajan tehtävien hoitamiseksi:

1) yliopistoille, ammattikorkeakouluille, ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjille, perusopetuksen lisäopetuksen järjestäjille sekä kahden tai useamman korkeakoulun yhteisiin rekistereihin;

2) asianomaiselle ministeriölle ja Tilastokeskukselle koulutusjärjestelmän seurantaan koskevien selvitysten laatimista varten;

Valiokunnan mietintö SiVM 19/2018 vp

3) Kansaneläkelaitokselle opintotukilaisissa (65/1994), koulumatkatukilaisissa (48/1997) ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetussa laissa (566/2005) säädettyjen tehtävien hoitamista varten sekä Kansaneläkelaitokselle ja työ- ja elinkeinoviranomaiselle työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisen työttömyysetuuden saamisen edellytysten selvittämistä varten;

4) terveydenhuoltolain (1326/2010) mukaista opiskeluterveydenhuoltoa järjestävälle kunnalle ja muulle mainitun lain mukaisen opiskeluterveydenhuollon järjestäjälle tämän tehtävän hoitamista varten;

5) nuorisolain (1285/2016) mukaista etsivää nuorisotyötä järjestävälle kunnalle mainitun lain mukaisen tehtävän hoitamista varten;

6) ulkomaalaisrekisteristä annetun lain (1270/1997) 3 §:ssä säädetyille ulkomaalaisrekisterin rekisterinpitäjälle sille ulkomaalaislaissa (301/2004) tai kansalaisuuslaissa (359/2003) säädettyjen tehtävien hoitamista varten.

Edellä 19 §:n 2—4 momentissa tarkoitettut tiedot saa luovuttaa vain tämän pykälän 1 momentin 1 kohdassa mainituille vastaanottajille opiskelijoiden valintaa varten.

24 §

Tietovarannon yhteisrekisteripitäjät ja vastuiden jako

Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä ovat opetus- ja kulttuuriministeriö sekä yliopistot ja ammattikorkeakoulut. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten.

Yliopistot ja ammattikorkeakoulut vastaavat tallentamiensa tietojen yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettusta täsmällisyydestä sekä 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista.

26 §

Tietojen luovuttaminen korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta

Tietovarannosta luovutetaan opiskelijavalintarekisterin käyttöön ne tietovarantoon tallennetut 25 §:ssä tarkoitettut tiedot, jotka 19 §:n mukaan voidaan tallentaa opiskelijavalintarekisteriin.

Korkeakoulu päättää muusta tietojen luovuttamisesta tietovarannon kautta ja vastaa luovutuksen lainmukaisuudesta.

28 §

Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun tarkoitus ja luovutettavat tiedot

Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla luovutetaan:

Valiokunnan mietintö SiVM 19/2018 vp

- 1) perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon sisältyviä 7—9 §:ssä tarkoitettuja tietoja, lukuun ottamatta 9 §:n 2—5 momentissa tarkoitettuja tietoja;
- 2) ylioppilastutkintorekisteriin sisältyviä 14 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tietoja;
- 3) opiskelijavalintarekisteriin sisältyviä 19 §:ssä tarkoitettuja tietoja; sekä
- 4) korkeakoulujen valtakunnalliseen tietovarantoon sisältyviä 25 §:ssä tarkoitettuja tietoja.

29 §

Tietojen luovuttaminen palvelun avulla

Tietoja voidaan 2 ja 3 momentin mukaisesti luovuttaa palvelun avulla myös Työllisyysrahastolle.

Henkilö, josta on tallennettu tietoja tässä laissa tarkoitettuun rekisteriin tai tietovarantoon, voi palvelussa antaa suostumuksensa rekisterissä tai tietovarannossa olevan tiedon luovuttamiseen viranomaiselle tai muulle taholle sekä peruuttaa antamansa suostumuksen. Tietoja luovutetaan opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla henkilön antaman suostumuksen nojalla **tek-nisen** rajapinnan avulla tai muussa sähköisessä muodossa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 8 §:n 2 momentti tulee kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä elokuuta 2019.

Tämän lain 9 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen muun ammatillisen koulutuksen tiedot, jotka kohdentuvat 1 päivän tammikuuta 2019 ja 30 päivän huhtikuuta 2019 väliselle ajalle, tallennetaan takautuvasti tietovarantoon viimeistään 1 päivänä heinäkuuta 2019.

Tietovarantoon tallennetaan lain 9 §:n 2—5 momentissa tarkoitettut tiedot viimeistään 1 päivänä heinäkuuta 2019.

2.

Laki

ammattillisesta koulutuksesta annetun lain ~~109 §:n~~ muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään ammatillisesta koulutuksesta **annettuun lakiin** (531/2017) **uusi 109 a §:ään uusi 6—8 momentti** seuraavasti:

Valiokunnan mietintö SiVM 19/2018 vp

109 §

Tietojensaantioikeus opiskelijaa koskevissa asioissa

Koulutuksen järjestäjällä on oikeus saada rajapinnan avulla tai muussa sähköisessä muodossa tiedot opiskelijansa henkilökohtaisista osaamisen kehittämissuunnitelmista. Tiedoilla tarkoitetaan valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 9 §:n nojalla tietovarantoon tallennettuja henkilökohtaisiin osaamisen kehittämissuunnitelmiin sisältyviä tietoja.

Vastuullisella työpaikkaohjaajalla on oikeus saada rajapinnan avulla tai muussa sähköisessä muodossa tiedot opiskelijan henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta siltä osin, kuin tiedot koskevat sellaista oppisopimuskoulutusta tai koulutussopimukseen perustuvaa koulutusta, johon tämä on nimetty vastuulliseksi työpaikkaohjaajaksi. Jos opiskelijalla on useampi vastuullinen työpaikkaohjaaja, koskee työpaikkaohjaajan tiedonsaantioikeus vain tietoa, joka liittyy siihen tutkinnon tai koulutuksen osaan taikka niitä pienempään kokonaisuuteen, jossa työpaikkaohjaaja on vastuullinen.

Työelämän edustajalla, joka toimii osaamisen arvioijana 53 §:ssä tarkoitetussa osaamisen arvioinnissa, on oikeus saada rajapinnan avulla tai muussa sähköisessä muodossa tiedot opiskelijan henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta siltä osin kuin tiedot koskevat kyseistä osaamisen osoittamista näytössä.

109 a §

Tietojensaantioikeus opiskelijan henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta

Koulutuksen järjestäjällä on oikeus saada teknisen rajapinnan avulla tai muussa sähköisessä muodossa tiedot opiskelijansa henkilökohtaisista osaamisen kehittämissuunnitelmista. Tiedoilla tarkoitetaan valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 9 §:n nojalla tietovarantoon tallennettuja henkilökohtaisiin osaamisen kehittämissuunnitelmiin sisältyviä tietoja.

Vastuullisella työpaikkaohjaajalla on oikeus saada teknisen rajapinnan avulla tai muussa sähköisessä muodossa tiedot opiskelijan henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta siltä osin kuin tiedot koskevat sellaista oppisopimuskoulutusta tai koulutussopimukseen perustuvaa koulutusta, johon tämä on nimetty vastuulliseksi työpaikkaohjaajaksi. Jos opiskelijalla on useampi vastuullinen työpaikkaohjaaja, koskee työpaikkaohjaajan tiedonsaantioikeus vain tietoa, joka liittyy siihen tutkinnon tai koulutuksen osaan taikka niitä pienempään kokonaisuuteen, jossa työpaikkaohjaaja on vastuullinen.

Työelämän edustajalla, joka toimii osaamisen arvioijana 53 §:ssä tarkoitetussa osaamisen arvioinnissa, on oikeus saada teknisen rajapinnan avulla tai muussa sähköisessä muodossa tiedot opiskelijan henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta siltä osin kuin tiedot koskevat kyseistä osaamisen osoittamista näytössä.

Henkilö, jonka osaamisen kehittämissuunnitelmaa koskevia tietoja on tallennettu 1 momentissa tarkoitettuun tietovarantoon, voi antaa yksilöidyn suostumuksensa tietovarannossa olevan tiedon luovuttamiseen viranomaiselle tai muulle taholle sekä peruuttaa antamansa suostumuksen. Tieto yksilön suostumuksesta tallennetaan 1 momentissa tarkoitettuun tietovarantoon. Tietoja

Valiokunnan mietintö SiVM 19/2018 vp

luovutetaan henkilön antaman suostumuksen nojalla teknisen rajapinnan avulla tai muussa sähköisessä muodossa.

Tietojen luovutuksesta 1—4 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa vastaa opiskeluoikeuden voimassaolon aikana suunnitelman laatinut koulutuksen järjestäjä ja opiskeluoikeuden päätyttyä Opetushallitus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

Helsingissä 28.2.2019

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuomo Puumala kesk
varapuheenjohtaja Sari Multala kok
jäsen Ritva Elomaa ps
jäsen Jukka Gustafsson sd
jäsen Marisanna Jarva kesk
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Mikaela Nylander r
jäsen Ulla Parviainen kesk
jäsen Jani Toivola vihr
jäsen Pilvi Torsti sd
jäsen Raija Vahasalo kok
varajäsen Hanna-Leena Mattila kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Lahtinen.